

Skiepijimo situacija Lietuvoje per metus reikšmingai nepagerėjo – dar reikia pasistengti

Kad dėl užkrečiamųjų ligų galėtume jaustis saugūs tiek savo šalyje, tiek keliaudami, reikalingas kolektyvinis imunitetas – rekomenduojama, kad kasmet būtų paskiepijama 90–95 proc. vaikų. Lietuvoje šis tikslas buvo pasiektas iki 2010 m., tačiau vėliau paskiepytųjų skaičiai ėmė mažėti. Sveikatos apsaugos ministerijos, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (NVSC) ir gydymo įstaigų atstovai kovo 14 d. įvykusioje spaudos konferencijoje, kurios metu pristatyta pastarųjų metų skiepijimo situacija, pabrėžė, kad norint didinti skiepijimo mastą Lietuvoje, reikalingas bendras visų susitelkimas – tiek sprendimų priėmėjų, tiek medikų, tiek visos visuomenės.

Paskiepyta nepakankamai

Pagal vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių vaikai skiepijami nuo 14 užkrečiamųjų ligų. NVSC duomenimis, 2023 m. nuo rotavirusinės, meningokokinės ir pneumokokinės infekcijų paskiepyta šiek tiek daugiau vaikų nei 2022 m. Nuo kitų ligų paskiepytų vaikų skaičius sumažėjo arba išliko nepakitęs, tačiau nuo nė vienos iš keturiolikos ligų nepaskiepyta 95 proc. vaikų. Tai, pasak specialistų, kelia grėsmę, kad šios ligos vėl taps dažnos ne tik tarp neskiepytų vaikų, bet ir visoje visuomenėje, nes daugėja imuniteto neturinčių asmenų.

Didžiausią susirūpinimą vis dar kelia skiepijimo nuo tymų, epideminio parotito ir raudonukės aprėptys, kurios jau trečius metus iš eilės nesiekia 90 proc. 2023 m. šia vakcina septynmečių paskiepyta mažiau nei 2022 m. ir tai sudaro tik 85,72 proc. šios amžiaus grupės vaikų. Šiomet Lietuvoje jau užregistruota 11 tymų atvejų, pernai per visus metus jų buvo tik 3.

„Manome, kad sergamumo tymais augimo išvengti nepavyks, ypač vasarą prasidėjus kelionėms. Mat tymai jau tapo opia problema ir visoje Europoje, kur 2023 m. iš viso užregistruota virš 30 tūkstančių atvejų, o pasiskiepijusiujų skaičiai daugelyje šalių taip pat nepakankami“, – paaiškina NVSC Užkrečiamųjų ligų valdymo skyriaus vyriausioji specialistė Daiva Razmuvienė.

Geriau vėliau negu niekada

Vilniaus universiteto Ligoninės Santaros Klinikų gydytoja Inga Ivaškevičienė ragina tėvus neatidėti skiepų ir laiku paskiepyti vaikus pagal patvirtintą kalendorių – juk nežinia, kaip sirgs vaikas, o sunkios užkrečiamųjų ligų formos ne tokios jau ir retos.

„Paskutiniuoju metu ligoninėje vis dažniau susiduriame su vaikais, sergančiais ligomis, kurias buvome įpratę vadinti „užmirštomis“. Taip šias infekcijas galėjome vadinti tik dėl skiepų. Mažėjant pasiskiepijusių vaikų, deja, jau sulaukiame mažųjų pacientų, sergančių kokliušu, tymais. Nemažai šių vaikų dėl simptomų sunkumo gydomi ligoninėje, sutrikdoma ne tik vaikų sveikata, bet ir kasdienis jų ugdymosi ritmas, visos šeimos gyvenimas. Be to, nepamirškime, kad dalis žmonių negali būti skiepijami dėl sveikatos būklės, tad kiekvienas užkrečiamosios ligos atvejis gali turėti ir skaudžių pasekmių visuomenėje“, – primena gydytoja I. Ivaškevičienė.

Pasak specialistų, labai svarbu, kad nepriklausomai nuo priežasčių, dėl kurių tėvai neskiepija vaikų, niekada nevėlu sugrįžti ir tęsti nutrauktą skiepijimą arba pradėti skiepyti iš naujo. Tokiais atvejais sudaromas individualus skiepijimo planas.

„Čia galioja taisyklė – geriau vėliau negu niekada. Net mums, medikams, sunku matyti sunkiai sergantį – karščiuojantį, visą išbertą, su komplikacijomis kovojantį vaiką, o tėvams tai turėtų būti kankinanti patirtis. Todėl tikrai suprantame ir džiaugiamės, kai tėvai, nors ir vėliau, bet nusprendžia pradėti arba tęsti nutrauktą skiepijimo procesą“, – patirtimi dalijasi šeimos gydytoja Jurga Dūdienė. Ji taip pat pabrėžė, kad medikai ir pacientai turi bendradarbiauti dėl pagrindinio tikslo – sveikatos išsaugojimo. „Kartais tenka išgirsti – nieko tokio, jei vaikas persirgs „vaikiška“ infekcija. Deja, negalime nuspėti, kaip sunkiai sirgs užsikrėtęs vaikas ar suaugęs. O jeigu šeimoje yra naujagimis, besilaukianti moteris, vyksta bendravimas su kitais asmenimis, esančiais rizikos grupėje – jiems užsikrėsti tymais, kokliušu ar raudonuke – itin pavojinga. Pavyzdžiui, vaikas, persirgęs epideminiu parotitu, ateityje gali likti nevaisingas, tai, deja, istorijos iš kolegų praktikos. Noriu pakviesti pacientus, bendrauti atvirai, klausti ir gauti atsakymus, paremtus mokslo įrodymais, apie skiepų sudėtį, šalutinius reiškinius, jų užregistravimą ir jų valdymą. Imunoprofilaktika vakcinomis – saugi investicija į vaiko ir suaugusiojo sveikatą bei ateitį“, – kalbėjo J. Dūdienė.

Didesnės galimybės pasiskiepyti

Siekdama užtikrinti pakankamą gyventojų apsaugą nuo vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų bei valdyti šių ligų plitimą visuomenėje, Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) patvirtino Nacionalinę imunoprofilaktikos programą 2024–2028 metams.

„Jau nuo šių metų rugsėjo mėn. 50–55 metų asmenys galės valstybės lėšomis pasiskiepyti nuo erkinio encefalito, o nuo kito gripo sezono (2024–2025 m.) į rizikos grupių, kurios skiepijamos valstybės lėšomis, sąrašą įtraukti ir 2–7 metų vaikai. Įgyvendinant imunoprofilaktikos programą bus ir toliau svarstomas naujų vakcinų įtraukimas į vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių, vertinamos naujos rizikos grupės, tobulinama skiepijimo aprėpčių stebėseną“, – naujoves pristatė SAM Visuomenės sveikatos departamento Sveikatos stiprinimo skyriaus patarėja Ginreta Megelinskienė.

NVSC siekia ir toliau didinti gyventojų raštingumą apie skiepų naudą ir užkrečiamųjų ligų riziką, stiprindama bendradarbiavimą su medicinos, ugdymo įstaigų bendruomenėmis, dalyvaudama tarptautiniuose projektuose, skirtuose didinti skiepijimo mastus, kad visuomenė svarbius sprendimus sveikatos klausimais galėtų priimti vadovaudamasi patikimomis mokslo žiniomis.

Užkrečiamaoji liga (amžiaus grupė)	Skiepimo pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių apimtys Lietuvoje 2010–2023 m. (proc.)													
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tuberkuliozė (naujagimiai)	98,90	97,80	97,90	98,20	97,70	97,20	97,70	97,30	96,4	96,56	95,79	93,31	92,73	93,20
Hepatitas B (naujagimiai)	98,30	95,70	93,20	97,70	97,40	97,30	97,10	97,0	95,90	96,30	95,22	92,52	94,54	93,10↓
Difterija, stabligė, kokiuišas, polio, haemophilus B (1 m.)	94,80	92,40	92,80	93,20	92,90	93,50	94,10	93,70	92,30	92,12	91,35	90,05	90,00	90,13
Tymai, epideminis parotitas, raudonukė (2m.)	96,10	93,70	93,40	93,30	93,40	94,20	93,70	93,50	92,20	92,73	90,11	88,41	86,46	87,08
Tymai, epideminis parotitas, raudonukė 7 m.	94,20	93,70	92,80	92,50	91,80	91,50	92,20	92,30	91,60	93,20	90,53	88,37	86,53	85,72↓
Pneumokokinė infekcija (1 m)	-	-	-	-	-	30,10	81,60	82,50	81,90	81,63	83,37	82,29	80,80	81,76
ŽPV infekcija (11m.) 1d.	-	-	-	-	-	-	12,50	34,50	55,30	63,36	61,64	60,71	59,37	56,10↓
ŽPV infekcija (12 m.)1 d.							2,92	43,19	77,78	77,19	76,10	73,64	71,73	62,74↓
Rota virusinė infekcija (1 m.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	66,76	66,82	66,80	68,43	73,84
Meningokokinė B infekcija (1 m.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55,77	74,97	76,09	75,19	76,20

Pagal NVSC parengė: Visuomenės sveikatos specialistė Jordana Kurtinaitienė tel.:864708402 el paštas:
jordana.kurtinaitiene@sveikatos-biuras.lt

2024-03